

ע"פ 43320/05/16 - מדינת ישראל, באמצעות פרקליטות מחוז חיפה נגד תייסיר חסארמה

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים
עפ"ג 43320-05-16 מדינת ישראל נ' חסארמה 24 נובמבר 2016
בפני הרכב השופטים: י' גריל, שופט בכיר, [אב"ד]
כ' סעב, שופט
א' לוי, שופט

המערערת: מדינת ישראל באמצעות פרקליטות מחוז חיפה (פליליו) ע"י ב"כ
עו"ד אבי אור-זך
נגד
המשיב: תייסיר חסארמה
ע"י ב"כ עו"ד שגיא סיון (סנגוריה ציבורית)

פסק דין

כללי

זהו פסק דין בערעור המדינה נגד קולת העונש שהוטל על המשיב, מר תייסיר חסארמה, בבית-משפט השלום בעכו, בעקבות הרשעתו על סמך הודאתו בשורה של עבירות על פקודת מס הכנסה כמפורט להלן.

ביום 15.5.16 השיתה השופטת הנכבדה, ג'ני טנוס, מבית-משפט השלום בעכו על המשיב **עונש מאסר בן 6 חודשים שירוצה בדרך של עבודות שירות**. נוסף על כך, הטילה עליו **עונש מאסר על תנאי בן 7 חודשים, שלא יעבור במשך 3 שנים אחת מהעבירות בגינן הורשע בתיק זה, וקנס בסך 50,000 ₪ או 250 ימי מאסר תמורתו**.

עונשים אלה הוטלו על המשיב לאחר שהורשע, על-סמך הודאתו בעובדות כתב-האישום המתוקן שהוגש נגדו, בעבירות שעניינן **הכנת פנקסי חשבונות כוזבים וקיומם** לפי סעיף 220(4) לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א - 1961 (ריבוי עבירות)(להלן: "**פקודת מס הכנסה**") וכן **שימוש במרמה, ערמה ותחבולה** לפי סעיף 220(5) לפקודת מס הכנסה (ריבוי עבירות).

עיקרי עובדות כתב האישום המתוקן בהן הודה המשיב היו אלו :

בתקופה שבין השנים 2007 ו- 2011 (להלן: "**שנות המס**") עסק המשיב, בין היתר, בעבודות בנייה ושיפוצים וכן באספקת פועלים לחברות שונות. במהלכן של שנות המס נבעו למשיב הכנסות שמקורן מעבודתו. הכנסתו הכוללת של המשיב באותה תקופה הגיעה כדי 5,815,835 ₪, אולם, המשיב - שהיה חייב בניהול ספרים והגשת דין וחשבון שנתי לפקיד השומה בהתאם להוראות פקודת מס הכנסה - לא הגיש דו"חות לפקיד השומה ולא דיווח על תקבוליו כנדרש בחוק. המשיב הורשע בכך שעשה כן במזיד ובכוונה להתחמק מתשלום מס, תוך שימוש בחשבוניות של חברות שונות, אשר אינן בבעלותו ואשר אין לו קשר אליהן, וכאשר מעשים אלו נעשו ללא הסכמתם של בעלי חברות אלו וללא

עמוד 1

ידעתם. עוד הורשע המשיב בכך שנהג למכור לבעלי עסקים אחרים חשבוניות פיקטיביות שהופקו בידי מספר חברות, אשר אינן בבעלותו ואשר אין לו כל קשר אליהן. המשיב עשה כן ביודעו שאותם בעלי עסקים מתעתדים לכלול את החשבוניות שרכשו בספריהם ובדו"חותיהם, כהוצאות שלכאורה הוציאו, במזיד ובכוונה להתחמק מתשלום מס. בדרך זו מכר המשיב חשבוניות פיקטיביות שסכומן הכולל עמד על 1,013,027 ₪.

נימוקי גזר הדין בבית המשפט קמא

בית-המשפט קמא הנכבד גזר למשיב עונש תוך הפעלת כללי הבניית הענישה.

תחילה, עמדה השופטת המלומדת קמא על הערכים המוגנים שבהם פגע המשיב במעשיו. השופטת פירטה כי מעשיו של המשיב פגעו בערכים החברתיים המתייחסים לחוסנו הכלכלי של המשק ולשוויון בנשיאת נטל המס, המשמש למימון צרכי החברה ולפעילותן התקינה של הרשויות הציבוריות.

בהתייחסה, כמצוות המחוקק, לנסיבות הקשורות בביצוע העבירה, ציינה השופטת את העובדה שמעשיו של המשיב התפרסו על פני תקופה ארוכה (משנת 2007 ועד לשנת 2011). לפיכך, נקבע, כי יש בנתון זה כדי ללמד על חומרת המעשים ועל העדר מורא מצדו של המשיב כלפי החוק החרות. צוין, כי מאחר ובנידון דידן אין עסקינן במעידה חד-פעמית, הרי שניתן להסיק מכך כי מטרתו של המשיב במעשיו הייתה אחת - בצע כסף לשמו. עוד נקבע בעניין זה, כי מעשי המשיב דרשו מחשבה ותכנון מוקדם טרם ביצועם.

הובהר, כי ההיקף הכספי הנקוב בכתב האישום המתוקן הוא גדול (6,828,862 ₪). יחד עם זאת, צוין כי אין היקף כספי זה משקף את סכום המס שהמשיב השתמט מתשלומו וברי, כי סכום המס המתחייב ממנו הוא קטן בהרבה. צוין כי על פי ההסדר עם פקיד השומה, סכום חוב המס הועמד על סך של 330,000 ₪ (קרן).

השופטת קמא ציינה כי המשיב אמנם הורשע בעבירות מס רציניות וכבדות משקל ואולם, "פעל לתיקון דרכיו בכך שביקש להסיר את המחדל אותו יצר, הגיע להסדר עם פקיד השומה והחל בהחזרת חובו לקופה הציבורית ואף הספיק לשלם שלושה מתוך עשרת התשלומים של חוב המס..".

התנהגות זו, נקבע, מלמדת על רצונו של המשיב לחזור לתלם ולמעשה לכפר על הנזקים שגרם, במעשיו ובמחדליו לקופה הציבורית ולאינטרס הציבור.

בנסיבות אלו, בשים לב למדיניות הענישה הנוהגת, קבעה השופטת המלומדת קמא כי מתחם העונש ההולם בעניינו של המשיב **נע בין 6 חודשי מאסר בפועל שיכול וירוצו בעבודות שירות לבין 24 חודשי מאסר לריצוי בפועל**. הובהר בפסק הדין קמא בהקשר זה, כי הפסיקה אליה הופנתה השופטת על ידי המאשימה (המערערת) כללה מתחמי עונש גבוהים יותר, אך זאת משום שמרביתה התייחסה למקרים בהם הנאשמים "לא הסירו את המחדל ולא החזירו או לא נקטו בפעולות להחזרת חוב המס המתחייב מהם".

מכאן, עברה השופטת ובחנה את **העונש** המתאים למשיב בתוככי המתחם. על מנת לעשות כן סקרה השופטת את הנסיבות **שאינן** קשורות בביצוע העבירה לפיהן: המשיב הינו בן 44 שנים; נשוי ואב ל-3 ילדים קטינים; אביו של המשיב הוא קשיש במצב סיעודי התלוי בזולת בפעולות היומיום, ולמעשה הוא המטפל בו ללא הרף. צוין, כי המשיב נעדר כל עבר פלילי, וזאת היא הסתבכותו הראשונה עם החוק; כיום, המשיב עובד כשכיר ולטענתו הכנסתו עומדת על שכר מינימום.

לזכותו של המשיב נזקפו גם הנתונים שלפיהם הוא הודה בהזדמנות הראשונה ונטל אחריות על מעשיו. צוין, כי הודאתו חסכה זמן שיפוטי יקר ומשאבים רבים שהיו כרוכים, מן הסתם, בניהול הליך הוכחות הנגזר מכתב אישום נרחב, המכיל במסגרתו תשעה אישומים שונים. עוד לעניין נטילת אחריותו של המשיב על מעשיו, צוין, כי זו - "לא הייתה רק מהפה לחוץ, אלא התבטאה ביוזמתו להגיע להסדר עם פקיד השומה ועמידתו בתשלומים המתחייבים ממנו עד כה"...**העובדה כי הנאשם פעל וממשיך לפעול לתיקון חטאו, שקולה לטעמי לשיקולי שיקום, כך שגם אם ניתן היה לסבור כי הרף התחתון של העונש ההולם הוא גבוה יותר ממה שציינתי, הרי שהעובדה כי הנאשם החל כבר לשקם את עצמו מצדיקה לטעמי סטייה לקולה מהמתחם**" (ההדגשות אינן במקור).

בהתייחסה לרכיב הענישה הכספי (קנס), ציינה השופטת קמא שהמניע מאחורי ביצוען של עבירות פיסקליות הוא בדרך כלל כספי, וכך הוא גם במקרה דנן. לפיכך, ענישה הולמת ומתאימה בגין עבירות מסוג זה תכלול רכיב של קנס משמעותי שמטרתו לאיין את התועלת הנובעת מביצוען של עבירות מסוג זה. לאור המקובץ, השיתה כב' השופטת טנוס על המשיב את העונשים אשר פורטו לעיל.

עם קולת העונש שהוטל על המשיב בערעור זה לא השלימה המדינה, ובאמצעות בא כוחה המלומד, עו"ד אבי אור- זך, עתרה להחמרתו בשני אופנים:

(א) החמרת **משך** תקופת המאסר לריצוי בפועל שהוטלה על המשיב (שמשמעה, כמובן, הטלת עונש מאסר מאחורי סורג ובריח).

(ב) **החמרה בגובה הקנס** שהוטל על המשיב.

נימוקי הערעור

נימוקי הערעור נשענים על מספר אדנים -

ראשית, נטען, כי שגה בית המשפט קמא בהטילו על המשיב עונש מאסר שירוצה בדרך של עבודות שירות. לתפיסתה של המערערת, ביצע המשיב עבירות חמורות, באופן שיטתי, על פני תקופה לא מבוטלת שנמשכה חמש שנים. המערערת הפנתה במסגרת הודעת הערעור לפסיקת בית המשפט העליון ולפיה במקרים מעין אלו יש לנקוט מדיניות ענישה מחמירה בכל הנוגע לעבירות המס שבביצוען הורשע המשיב.

הוסיפה וטענה המדינה, כי שגה בית המשפט קמא גם בהתעלמו **מגובה סכום השמטת ההכנסה** שביצע המשיב. לטענת המערערת בית המשפט קמא התייחס אמנם **לגובה חוב המס** (330,000 ₪), הנגזר מסכום השמטת ההכנסה, אך למעשה לא העניק את המשקל הראוי לסכום השמטת ההכנסה בכללותו - שהינו סכום משמעותי ולא מבוטל. בעניין

זה הוסיפה וציינה המערערת, כי לתפיסתה העובדה ולפיה המשיב הגיע להסדר עם פקיד השומה (בסך 330,000 ₪) אינה מעידה בהכרח על כך שזהו סכום המס שהיה משולם לקופת המדינה אילו דיווח המשיב על הכנסותיו כמחויב בחוק.

המערערת המשיכה ונימקה, כי לדידה, שגה בית המשפט קמא עת לא התייחס בגזר דינו לכך שהמשיב הסדיר אך חלק פעוט מחובו לרשויות המס, ולמעשה שילם עד למועד הגשת הערעור 30 אחוזים בלבד מיתרת חובו. בעניין זה טוענת המערערת כי על אף שהסדרת תשלום השומה מהווה, ככלל, שיקול לקולה, במקרה בו עסקינן, לא היא: בהתחשב בהשמטת הכנסה בהיקף מיליוני שקלים אין היא יכולה להביא לתוצאה שלפיה לא יוטל על המשיב **עונש מאסר לריצוי בפועל**.

צוין, כי כנגד "האחר", המוזכר בכתב האישום המתוקן, הוגש כתב אישום נפרד (בגין החשבוניות שקיבל מהמשיב). הובהר שאותו אדם הודה והורשע (ביום 27.12.15) בהשמטת הכנסה בסך כולל של 875,198 ₪ ונדון בגין כך לעונש מאסר בן 6 חודשים שירוצו בדרך של עבודות שירות. המערערת טוענת, כי לאור העונש שהושת עליו, ברי כי פרופורציה ראויה בין העונשים, בהתחשב בחומרה היחסית מעשי העבירה, מחייבת שעונשו של המשיב יהיה חמור יותר ויכלול רכיב מאסר לריצוי בפועל לתקופה משמעותית הרבה יותר לריצוי מאחורי סורג ובריח.

המערערת אף סבורה כי שגה בית המשפט קמא בהתעלמו מן העובדה שהמשיב עשה שימוש בחשבוניות כוזבות, מה שמחמיר מאד את מכלול התנהגותו. נטען שבית המשפט קמא טעה גם כשהפריז במשקל שהקנה לנסיבות האישיות של המשיב, בניגוד להלכה המקובלת, בעבירות שעניינן העלמת מס, **אשר לפיה אין לייחס משקל נכבד לנסיבות האישיות, עת גוזרים את עונשו של מי שהורשע בעבירות מס חמורות**.

לאור המקובץ, סברה המערערת כי טעה בית המשפט קמא בשרטטו את מתחם הענישה הראוי. המערערת סבורה כי מתחם הענישה הראוי בכגון דא צריך שינוע בין 24 חודשי מאסר לריצוי בפועל לבין 48 חודשי מאסר לריצוי בפועל. לתמיכה בטיעונה זה הפנתה אותנו המערערת למספר פסקי דין שחוט השני המחבר ביניהם הינו שבמסגרתם הוטלו, על נאשמים שונים, עונשי מאסר חמורים יותר מזה שהוטל על המשיב (בגין ביצוען של עבירות הדומות בהיקפן לאלו שבוצעו על ידי המשיב שלפנינו).

הדיונים שהתקיימו בפנינו

ביום 16.6.16 התייצבו הצדדים ושטחו עמדותיהם לפנינו.

בא כוחה המלומד של המערערת, עו"ד אבי אור זך, חזר על נימוקי הודעת הערעור והדגיש מספר נקודות נוספות שלטעמה של המערערת יש בהן כדי להצדיק החמרה משמעותית בעונשו של המשיב. נטען, כי בהתאם לפסיקה שהוצגה בהודעת הערעור (**ושבחלק מהמקרים המוזכרים בה גם כן הוסר המחדל באופן מלא**), העונש שיש להטיל על המשיב בגין העבירות שבביצוען הורשע - אף אם המשיב ישלים את מלוא חובו למס הכנסה - הינו מאסר בפועל מאחורי סורג ובריח. עו"ד אור זך טען בהקשר זה, כי בית המשפט קמא שגה בקביעתו שלמעשה המשיב הסיר את המחדל. הוא ציין כי נכון ליום הדיון (16.6.16) שולמו רק אותם שלושת התשלומים המפורטים בגזר הדין. מאז, נטען, לא נעשה כל תשלום נוסף.

מנגד, ב"כ המלומד של המשיב, עו"ד סיון, ביקש שנדחה את הערעור על כל חלקיו.

לפי טענתו, העונש שנגזר בערכאה הראשונה הוא נכון וראוי בנסיבות העניין. אליבא דסנגור, בית-המשפט קמא מבחינה תוצאתית לא טעה במאום ובאופן זה כמובן שלא סטה סטייה קיצונית המחייבת את התערבותה של ערכאת הערעור. ב"כ המשיב הוסיף, כי הסכם השומה שהושג בעניינו של המשיב עומד (כולל ריביות והצמדה) על סכום מס של 330,000 ₪. צוין בעניין זה שעד כה שולמו 3 תשלומים במועדם כמפורט בגזר הדין, כאשר התשלום הנוסף עתיד היה להיות משולם בחודש בו נערך אותו דיון (יוני 16).

בניגוד לטענות התביעה, הסנגור המלומד הדגיש כי הסכם השומה הוא האינדיקציה המובהקת להיקף הנזק שנגרם מביצוע העבירה לקופה הציבורית. אליבא דסנגור, עמידה בהסכם השומה (החזרת הסכום הנקוב בהסדר) משמעותה אחת היא - הסרת מלוא הנזק שנגרם לקופה הציבורית.

כשאלו הם פני הדברים, קבענו את המשך הדיון בערעור זה ליום 6.10.16, על מנת לאפשר למשיב לסלק את מלוא יתרת מחדלו. כמו כן, הורינו על עיכוב ריצוי עונש המאסר אשר הוטל על המשיב.

ביום 6.10.16 שבו הצדדים והתייצבו לפנינו .

בדיון זה פירט ב"כ המשיב שלמעשה מאז הדיון הנדחה (16.6.16) לא שולם תשלום נוסף כלשהו לידי רשויות המס. עו"ד סיון הסביר זאת בכך, ששינוי בהסדר התשלומים שנערך מול שלטונות המס (מעבר מתשלום באמצעות שוברים - להפקדת שיקים דחויים בידי רשויות המס) גרם לכך שלמעשה, לא היה סיפק בידי מרשו להסיר מחדלו עד תום .

בסופו של דיון קבענו כי פסק הדין בעניינו של המשיב יינתן ביום 24.11.16. הובהר למשיב במסגרת דיון זה, שככל שלא תימסר, עד ליום 10.11.16, הודעה (לתיק בית המשפט) מצדו של המשיב לפיה מלוא הסכום שנותר לתשלום (עד לסך של 330,000 ₪) אכן שולם - משמעות הדבר מבחינת בית המשפט שהמחדל לא הוסר, על המשמעויות המחמירות הנובעות מכך.

כאן המקום לציין כי ביום 9.11.16 התקבלה הודעתו של המשיב (בצירוף אישור מאת רשות מסים) בדבר סילוק מלוא יתרת מחדלו (סכומי הקרן במלואם) על סך 330,000 ₪. עוד חויב המשיב לשלם סכומי קנס שונים אשר הוטלו עליו על ידי רשות המיסים בגין מחדליו למסור דו"חות במועדם.

כעת, משהסדיר המשיב את קרן חובו כלפי שלטונות המס נפנה להכריע בערעור שלפנינו.

דיון והכרעה

לאחר שעיינו עיין היטב בגזר דינו של בית המשפט קמא, בהודעת הערעור ובנימוקי הצדדים, לא שוכנענו כי המקרה הנדון נמנה על המקרים, המצדיקים התערבותה של ערכאת הערעור, כפי שיובהר להלן.

כמפורט דלעיל, טיעוני המערערת נשענים על מספר אדנים. העיקרי שבהם נוגע לכך ששגה בית המשפט קמא בשרטטו את מתחם הענישה ההולם את מעשיו של המשיב. לשיטתה של המערערת, מתחם הענישה אשר נקבע על-ידי הערכאה הראשונה (בין 6 חודשי מאסר לבין 24 חודשי מאסר לריצוי בפועל) נוטה בצורה חריגה לקולה. באופן זה, לתפיסתה של

המערערת, המתחם שנקבע אינו משקף נכונה את נסיבות ביצוע העבירה ואת מדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים.

ברי, שכנגזרת מטענה זו סבורה המערערת כי גם העונש שהושת בסופו של יום על המשיב (6 חודשי מאסר לריצוי בדרך של עבודות שירות המהווים למעשה את תחתית מתחם הענישה) חורג לקולא, בצורה קיצונית, ממדיניות הענישה הנוהגת.

כשאלו הם פני הדברים, גורסת המערערת שהדבר מחייב את התערבותנו, כערכאת הערעור, בעונש שהוטל על המשיב בבית המשפט קמא.

ודוק, הלכה ידועה היא, כי ערכאת הערעור אינה נוטה להתערב בחומרת העונש כפי שנקבע על ידי הערכאה הדיונית אלא במקרים, שבהם אובחנה **סטייה ניכרת ממדיניות הענישה** הראויה או כאשר נפלה בגזר הדין **טעות מהותית** עמד על כך כב' השופט צ' זילברטל ב- ע"פ 5316/13 **מסאלחה נ' מדינת ישראל** (ניתן ביום 9.12.13). בצינו כדלהלן:

"...ערכאת הערעור הדנה בהשגות על עונש שנגזר על נאשם אינה גוזרת מחדש את עונשו, אלא עליה לבחון את סבירות העונש שהוטל עליו (ר"ע 152/84 מדינת ישראל נ' קריף, פ"ד לז(4), 839 (1984)). התערבות כאמור תעשה במקרים חריגים בהם נמצא כי נפלה בגזר הדין טעות מהותית או כאשר העונש שנגזר סוטה באופן קיצוני ממדיניות הענישה הראויה (ראו למשל: ע"פ 6347/12 מדינת ישראל נ' מרה, [פורסם בנבו] פסקאות 17-16 (13.5.2013)). נפסק, כי גדרי התערבות אלו נותרו בעינם גם לאחר חקיקתו של **סימן א'1 בפרק ו' לחוק העונשין** שחוקק במסגרת תיקון 113 לחוק העונשין (להלן: תיקון 113)..."**(ההדגשות אינן במקור)**

האם נכון לקבוע שבענינו של המשיב דכאן נפלה טעות מהותית או כי התקיימה סטייה ניכרת ממדיניות הענישה הראויה? כאמור, סברנו שהתשובה לשאלה זו היא שלילית.

נבהיר להלן את נימוקינו בקביעה האמורה:

תחילה, נבחן את מתחם הענישה ההולם שנקבע בערכאה קמא. לצורך קביעת מתחם העונש ההולם, בהתאם למתווה שנקבע לכך במסגרת תיקון 113 לחוק העונשין, על בית המשפט לתור אחר הערכים המוגנים שנפגעו (ומידת הפגיעה בהם), לבחון את מדיניות הענישה הנהוגה, ולאבחן את הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה [ראו: סעיף 40ג(א) לחוק העונשין התשל"ז-1977 (להלן: "**חוק העונשין**")].

אכן, צודקת המערערת בטענתה לפיה מעשיו של המשיב אינם קלי ערך. בהתחמקותו של המשיב מתשלום מסים לקופת המדינה, בדרכים של עורמה ותחבולה, נפגע **ערך חברתי בסיסי** שהוא **עקרון השוויון בנשיאה בנטל המס**. לא למותר לציין, כי כל נישום המתחמק מתשלום מס, גורם לכך שלמעשה קופת המדינה תחסר. גריעה זו מן מהקופה הציבורית פוגעת פגיעה אנושה בטובת הכלל, מערערת את יסודותיו של המשק ודרך עקיפה פוגעת בכיסו של כל אזרח ואזרח. עמדה על כך כב' השופטת א' פרוקצ'יה ב-רע"פ 512/04 **אבו עביד נ' מדינת ישראל** (ניתן ביום 15.4.04) בצינו כדלהלן:

"..בית משפט זה חזר והדגיש לאורך השנים את החומרה שבה יש להתייחס לעבריינות כלכלית, ועבריינות מס בכלל זה, נוכח תוצאותיה ההרסניות למשק ולכלכלה ולמירקם החברתי, ופגיעתה הקשה בערך השוויון בנשיאת נטל חובות המס הנדרש לצורך מימון צרכיה של החברה ופעילותן התקינה של הרשויות הציבוריות. העבריינות הכלכלית, ועבריינות המס בכללה, איננה מסתכמת אך

בגריעת כספים מקופת המדינה. היא פוגעת בתודעת האחריות המשותפת של אזרחי המדינה לנשיאה שוויונית בעול הכספי הנדרש לסיפוק צורכי החברה, ובתשתית האימון הנדרשת בין הציבור לבין השלטון האחראי לאכיפה שוויונית של גביית המס - פגיעה הנעשית לרוב באמצעי מרמה מתוחכמים, קשים לאיתור. כבר נאמר לא אחת בפסיקת בית משפט זה כי על מדיניות הענישה לשקף את הסכנה הגדולה הטמונה בעבריינות הכלכלית לפרט ולציבור כאחד, ואת יסוד ההרתעה הנדרש ביחס לביצועה.."

יחד עם זאת, ערכים מוגנים אלו לא נעלמו מעיני השופטת המלומדת קמא, בציינה, כי במעשיו פגע המשיב בחוסנו הכלכלי של המשק ובערך השוויון בנשיאת נטל המס.

בשלב הבא, בחנה השופטת קמא את מדיניות הענישה הנהוגה בכגון דא. בהקשר זה, אבחנה השופטת קמא את הפסיקה שהוצגה לה על ידי המדינה, בציינה כי אסופת פסיקה זו כללה מתחמי עונש גבוהים יותר, מהסיבה הפשוטה שבמרביתה התייחסה למקרים בהם **הנאשמים לא טרחו להסיר מחדלם ולא נקטו פעולות להחזרת חוב המס אשר נדרש מהם.**

כאן המקום לציין, כי הודעת הערעור התבססה, בין היתר, על הטענה, שלפיה, שגה בית המשפט בקביעתו, כנקודת מוצא, שהמשיב פעל להסרת מלוא מחדלו. נטען, כי מטעם זה לא היה מקום לאבחן, בין המקרים השונים שהוצגו לשופטת קמא, ואשר במסגרתם הוטלו עונשי מאסר לריצוי בפועל מאחורי סורג וברית, מאחר ולמעשה המשיב לא הסיר את מחדלו.

כפי שציינו, נכון למועד כתיבת שורות אלו לית מאן דפליג על כך שהמשיב הסיר את מלוא מחדלו לשביעות רצון שלטונות המס ואף הוצג אישור על כך. לפיכך, על מנת לבחון כדבעי את מדיניות הענישה הנהוגה **במקרים הדומים** לנידון דידן - ושבהם הוסר המחדל במלואו - עיינו בפסיקה רחבה העוסקת במגוון עבירות על פקודת מס הכנסה, הנהוגה לאלו שבגינן הורשע המשיב דכאן. נאמר מיד, מדיניות הענישה הנהוגה בעבירות אלו הינה מגוונת. ברי, כי תלויה היא **בנסיבותיו** של כל מקרה ומקרה (ראו לדוגמא, מספר פרשות בהן הוסרו המחדלים והושת עונש מאסר לריצוי בדרך של עבודות שירות: ת"פ(שלום ת"א) 60305-01-16 **פרקליטות מיסוי וכלכלה נ' טיב - אור ואח'**, ניתן ביום 30.6.16; ת"פ(שלום כפר-סבא) 2033-09 **מדינת ישראל נ' אילן כהן**, ניתן ביום 26.10.10; ת"פ(שלום רחובות) 42053-11-10 **פרקליטות מיסוי וכלכלה נ' יהודה יחזקאל ברקן ואח'**, ניתן ביום 29.11.11; ת"פ(שלום ת"א) 6821-07 **מדינת ישראל נ' ישראל אבני**, ניתן ביום 28.10.09 - בתיק זה עפ"ג (מחוזי ת"א) 33963-12-09 נדחה ביום 20.5.10).

וידגש, לא נעלמה מעיינו העובדה, כי ככלל, בגין מעשים דומים לאלו שבביצועם הורשע המשיב דכאן הוטלו עונשים חמורים יותר מזה שהוטל על המשיב שלפינו. יחד עם, התרשמנו, כי העונש שהוטל על המשיב איננו סוטה באורח קיצוני ממדיניות הענישה הכוללת וכי הסטייה מרמת הענישה איננה כזו, שמקורה בטעות מהותית שנפלה לפני בית המשפט קמא.

באשר **לנסיבות הקשורות בביצוע העבירות** (סעיף 40ט לחוק העונשין), נציין, כי עסקינן בעבירות הדורשות **תכנון מוקדם**, כאשר המשיב הוא **המבצע (לבדו)** את יסודות העבירות, שיוחסו לו, במלואן. לא למותר לציין, כי **הנזק הפוטנציאלי** שיכול היה להיגרם לציבור בכללותו, כתוצאה מהעלמות מס, הוא רב. בפועל, הנזק שנגרם מביצוען של

העבירות בנידון דיין תוקן במלואו מאחר שהמשיב שילם את מלוא סכום המס שנדרש ממנו לשביעות רצונם של שלטונות המס. המשיב יכול היה להבין את הפסול במעשיו ובהחלט יכול היה להימנע מביצועם. השופטת המלומדת קמא עמדה בגזר דינה על כך, שמעשיו של המשיב נעשו לשם בצע כסף לשמו (הדבר נלמד מכך שהם התפרסו על פני תקופה ארוכה). יחד עם זאת, השופטת המלומדת קמא הבחינה נכונה (בהתייחסה להיקף הנזק שנגרם) בין ההיקף הכספי הנקוב בכתב האישום המתוקן לבין ההיקף הכספי המשקף את סכום המס שהמשיב השתמש מתשלומיו. צוין, כי על פי ההסדר עם פקיד השומה, סכום חוב המס הועמד על סך של 330,000 ₪ (קרן).

ויובהר, אין בידינו לקבל את טענת המערערת לפיה העובדה שהמשיב הגיע להסדר עם פקיד השומה (הסדר העומד על סך של 330,000 ₪) אינה מעידה בהכרח כי זהו סכום המס שהיה משולם לקופת המדינה אילו דיווח המשיב על הכנסותיו כמחויב בחוק. על כך נשיב, משהגיעו הנישום (המשיב) ופקיד השומה להסדר בדבר סכום המס ודרך תשלומיו, יהיו טעמיו של פקיד השומה להסכמתו לאותו הסדר אשר יהיו, הסדר מס זה הוא העומד בפנינו בכל הנוגע לשאלה מהו היקפו של המחדל, וכפועל יוצא מכך - האם מחדל זה אכן הוסר.

נעיר כאן פעם נוספת, המשיב שילם את סכום חובו במס (330,000 ש"ח) במלואו ולמעשה הקטין את הנזק הקונקרטי שגרם, כך שבסופו של יום לא נגרם נזק כספי לאוצר המדינה. אנו סבורים כפי שיובהר להלן כי הסרת המחדל במלואו אינה דבר של מה בכך.

כעולה מן המקובץ, נחה דעתנו שמתחם הענישה ההולם אשר נקבע על-ידי הערכאה הראשונה מעוגן באופי הערכים החברתיים אשר בהם פגע המשיב במעשיו, במידת הפגיעה בערכים הללו, במדיניות הענישה המקובלת בכגון דא ובנסיבות הקשורות בביצוע העבירה. גם אם נוטה הוא לקולה ביחס למתחם הענישה אשר אנו היינו קובעים אילו ישבנו כערכאה ראשונה בעניינו של המשיב איננו סבורים שראוי הוא להתערבותנו ביושבנו כערכאת ערעור.

כפי שניתן לראות, העונש אותו גזרה השופטת קמא על המערער מצוי בתחתית מתחם הענישה ההולם אותו קבעה. כפי שצוין לעיל, נסיבותיו האישיות של הנאשם הצדיקו, לטעמה, הקלה ממין זה עימו. גם בעניין זה, לא סברנו שבית-המשפט קמא הקל עמו במידה המצדיקה התערבותה של ערכאת ערעור. מן ההגנות לציין - אילו ישבנו אנו כערכאה הדיונית בעניינו של המשיב, קרוב לוודאי שהיינו מטילים על המשיב עונש חמור מזה שאותו הטילה שופטת הערכאה הראשונה. עם זאת, מאחר שהשופטת קמא התייחסה כדבעי למלוא הנתונים, שאינם קשורים בעבירה (סעיף 40יא לחוק העונשין) ושקללה אותם עת גזרה למשיב את עונשו, לא נוכל לומר, שמצאנו בהחלטתה טעות, המחייבת התערבותנו. השופטת קמא לקחה בחשבון (לזכותו של המשיב) את הנתונים הבאים: היות המשיב נעדר כל עבר פלילי; מצבו הסיעודי של אביו; הודאתו בהזדמנות הראשונה והחיסכון בזמן שיפוטי. צוין, כי המשיב לקח אחריות על המשיב במובן זה שפעל להסרת מלוא מחדלו. על עניין אחרון זה בדבר חשיבות הסרת המחדל בעבירות מס מצאנו להתעכב בנקודה הנוכחית בפסק הדין: גם לדידנו, לאור אופיין של עבירות המס והפגיעה בקופה הציבורית הנובעת מביצוען, קיימת חשיבות מרובה להסרת המחדלים בידי העברייני. הסרת המחדל אין בה כמובן כדי למרק את העבירות, אך יש בעצם השבת הגזלה כדי למזער את תוצאת העבירה - הנזק הכספי הישיר שנגרם לקופת המדינה. בהסרת המחדל, לתפיסתנו, טמונה הפנמתו של המשיב בפסול שבמעשיו. לא למותר לציין, כי אי הסרת המחדל מהווה, גם אליבא דבית המשפט העליון שיקול רלוונטי להחמרת הענישה, בקביעת העונש הראוי בגדרו של מתחם הענישה (ראו לעניין זה: רע"פ 7773/16 יוסף חננאל נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 26.10.16).

סוגייה אחרונה זו של הסרת המחדל מאבחנת את עניינו של המשיב דכאן מעניינו של "האחר" המוזכר בכתב האישום. האחר, מר יעקב שוראקי, הורשע בהתאם להודאתו (במסגרת ת"פ 8797-06-15 **מדינת ישראל נ' שוראקי**, ניתן ביום 27.12.15) על שקיבל מהמשיב חשבוניות פיקטיביות במטרה להתחמק מתשלום מס. בית משפט השלום בחיפה (כב' השופטת א' קנטור) השית עליו עונש מאסר בן 6 חודשים לריצוי בדרך של עבודות שירות. נציין, סכום החשבוניות הפיקטיביות בעניינו של האחר אמנם עמד על סך של 875,198 ₪ (סכום הנמוך מהסכומים אותם העלים המשיב), **דא עקא, מר שוראקי לא הסיר את מחדלו כלל וכלל**. אליבא דכולי עלמא, המשיב היה מעורב בהשמטת הכנסה שסכומיה עולים לאין שיעור מאלו אשר יוחסו לאחר. אלא מאי? המשיב הסיר **את מלוא מחדלו**. זוהי לא סמנטיקה בלבד. דה פקטו, המשיב תיקן את הנזק שגרם לקופת המדינה במלואו, בעוד האחר מותיר את קופת המדינה חסרה. נפקא מינא, כי אין בעונשים הזהים שהוטלו על השניים משום עיוות בעקרונות אחידות הענישה. יפים לעניין זה הדברים שנכתבו בע"פ 9792/06 **חמוד נ' מדינת ישראל** (ניתן ביום 1.4.07), לפיהם:

".. עקרון אחידות הענישה, עם כל חשיבותו, אינו שיקול עונשי העומד לעצמו, ואינו עקרון בלעדי שלעולם אין לסטות ממנו. הוא עקרון שיש לשוקלו "בין מכלול שיקולים שיש להעריכם ולאזנם באיזון ראוי כדי להגיע לתוצאת ענישה שקולה, אשר תגשים את תכלית ההגנה על עניינו של הפרט ושל הציבור, המשולבים זה בזה" (ע"פ 10370/02 סוויסה נ' מדינת ישראל, תק-על 2003(2) 2168 פסקה 4); ראו גם רע"פ 2714/00 אלחמדה נ' מדינת ישראל, תק-על 2000(2) 1144; דנ"פ 1109/02 שושני נ' מדינת ישראל). עקרון אחידות הענישה הוא כלל חשוב הבא למנוע קיום הפלייה בין שווים או דומים, למען עשיית צדק עם נאשמים, ולצורך שמירת אימון הציבור בהליך הפלילי. עם זאת, עקרון זה נושא עמו משקל יחסי ביחס ליתר שיקולי הענישה, ואם קיימים שיקולים כבדי משקל המצדיקים סטייה ממנו מטעמים של צדק ואינטרס ציבורי כי אז על בית המשפט לחרוג ממנו ולהעדיף שיקולי ענישה אחרים".

טעם נוסף אשר הביאנו להימנע מלהחמיר הענישה בעניינו של המשיב נעוץ בכך, שהמשיב **נעדר עבר פלילי** כלשהו ולפיכך, **מרצה עונש מאסר לראשונה**. מאחר ולתפיסתנו לא התקיימה בנידון דידן סטייה קיצונית ממדיניות הענישה הנהוגה ומאחר והתערבותנו כעת בענישה (ולו במעט) תוביל באופן ישיר להשמטתו של המשיב מאחורי סורג ובריח, על כל המשמעויות הנלוות לכך, סברנו שיש לנקוט קו ענישה זהיר ולהימנע מעשות כן.

במסגרת ערעורה עתרה המדינה, בשפה רפה להחמרה גם בעונש הקנס אשר הוטל על המשיב. עתירה זו לא גובתה באסמכתאות המלמדות כי מידת הקנס אשר נגזרה על המשיב (בן 50000 ₪) נופלת מהמקובל בכגון דא. בדיקתנו העלתה כי בפועל, האמור בקנס העולה היטב בקנה אחד עם מדיניות הענישה המקובלת במקרים דומים. לפיכך, לא מצאנו לנכון להתערב גם ברכיב זה של העונש [ראו למשל, ע"פ (מחוזי נצרת) 14978-04-15 **מדינת ישראל נ' יהל ואח'** (ניתן ביום 15.6.15); ת"פ(שלום עכו) 19656-09-12 **מדינת ישראל נ' סעד** (ניתן ביום 2.5.13); עפ"ג (מחוזי חיפה) 7874-05-15 **סמיח דאבה נ' מדינת ישראל** (ניתן ביום 6.8.15); ת"פ(שלום קריות) 10745-07-08 **מדינת ישראל נ' סחר ושיווק בע"מ ואח'** (ניתן ביום 13.5.12)]. לשם השלמת התמונה נציין, כי במסגרת גזר דינו של יעקב שוראקי (ת"פ 8797-06-15 דלעיל) הושת קנס בסך 30,000 ₪, הנמוך מעניינו של המשיב דכאן.

לאור כל האמור לעיל, ומשלא מצאנו, שקיימת סטייה קיצונית או טעות מהותית בקביעת העונש שגזר בית המשפט קמא על המשיב, **התוצאה היא, שערעור המדינה נדחה**.

גזר הדין של הערכאה הראשונה יעמוד בתוקפו ככתבו וכלשונו.

עמוד 9

לשם תחילת ריצוי עונשו על המשיב להתייצב לצורך קליטתו והצבתו, ביום ראשון 25.12.16 שעה 8:00, במשרדי יחידת עבודות השירות שכתובתה - מפקדת מחוז צפון, רח' הציונות 14, טבריה.

אנו מזהירים את המשיב כי עליו לעמוד בכל תנאי העסקתו במסגרת זו. התנהגות בניגוד לאמור תהווה עילה להפסקה מנהלית של ריצוי עונשו בדרך של עבודות שירות. משמע, מאסרו יומר לריצוי מאחורי סורג ובריח.

ניתן היום, כ"ג חשוון תשע"ז, 24 נובמבר 2016, במעמד הנוכחים.

למזכירות: יש להמציא את העתק פסק דינו לממונה על עבודות שירות.

א' לוי, שופט

כ' סעב, שופט

י' גריל, שופט בכיר
[אב"ד]